

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
«АНТРОПОГЕННІ ҐРУНТИ»

Обсяг:	3 кредити ЄКТС / 90 годин
Семестр, рік	7, IV
Дні, час, місце:	згідно з розкладом
Викладач:	Тригуб Валентина Іванівна; кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний тел.	+38 (067) 936-2321
E-mail:	grunt.ggf@onu.edu.ua
Робоче місце	Одеса, пров. Шампанський, 2 геолого-географічний факультет, кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру (каб. 63, 64)
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком, затвердженим на засіданні кафедри Онлайн-консультації: : телефон, ZOOM.

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом.

Інші види комунікації: група в Telegram, консультації за розкладом

e-mail: grunt.ggf@onu.edu.ua

телефон: +38 (067) 936-2321

соціальні мережі: Telegram

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни – є вивчення основних видів антропогенного ґрунтоутворення, формування антропогенних ґрунтів, місце ґрунтів, змінених людиною в світових системах ґрунтових класифікацій і зокрема України.

Пререквізити навчальної дисципліни. Лекційний курс та практично-семінарські заняття з курсу «Антропогенні ґрунти» викладається після засвоєння студентами обов'язкових дисциплін, таких як «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів», «Біогеографія з основами екології», «Ландшафтознавство з основами ландшафтного планування» та ін.

Постреквізити навчальної дисципліни. Дисципліни, які можуть виступати постреквізитами, є низка вибіркових навчальних дисциплін, такі як «Агроекологія та екологічні функції ґрунтів», «Правові основи використання ґрунтово-земельних ресурсів», «Ґеохімія ландшафтів», «Морфологія ґрунтів», «Меліоративне ґрунтознавство», «Біопродуктивність ґрунтів», тощо.

Мета курсу – полягає у ознайомленні студентів із основними проблемами антропогенної трансформації ґрунтів, їх еволюції, класифікації; аналіз цих ґрунтів з точки зору ґрунтових процесів, взаємодії з окремими факторами навколишнього середовища як природними, так і антропогенними.

Завданнями навчальної дисципліни є:

– набуття теоретичних знань щодо основних проблем антропогенної трансформації ґрунтів як світу загалом, так і України зокрема;

- ознайомлення із видами та основними властивостями антропогенних ґрунтів: ґрунти, що змінені сільськогосподарською діяльністю людини і техногенні, які охоплюють трансформовані ґрунти районів добування корисних копалин і міст;
- аналіз антропогенних ґрунтів з точки зору ґрунтових процесів, взаємодії з окремими факторами навколишнього середовища, як природними, так і антропогенними;
- аналіз принципів і структури низки запропонованих останніми роками систем групування антропогенно змінених ґрунтів, місце ґрунтів, змінених людиною в світових системах ґрунтових класифікацій і, зокрема, підходи до класифікації антропогенних ґрунтів України.

Очікувані результати.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- вільно володіти понятійним апаратом;
- в чому полягає різниця між термінами «антропогенно-змінені» і «антропогенні ґрунти»;
- значення концепції «метапедогенезу»;
- чому темпи антропогенного ґрунтоутворення вищі від швидкостей ґрунтових процесів у природних умовах;
- які основні властивості антропогенних ґрунтів;
- які властивості антропогенних ґрунтів відображені в Міжнародній класифікації ґрунтів WRB;
- які є типи агроземів;
- що таке техногенні ґрунти і техноземи;
- як формуються ембріоземи;
- що таке міські ґрунти та їхні властивості;

вміти:

- проводити порівняльний аналіз існуючих концепцій антропогенного ґрунтоутворення;
- класифікувати антропогенно-змінені ґрунти;
- оцінювати стійкість різних ґрунтів до різних видів деградації;
- збирати, узагальнювати та аналізувати відомості про сучасний стан використання антропогенних ґрунтів.

ОПИС КУРСУ

Методи і форми навчання:

Курс складається з лекцій (20 год.) та практично-семінарських занять (16 год.), організації самостійної роботи студентів (54 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практично-семінарських заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета здобувачами освіти. Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація презентацій); практичні (практичні роботи); самостійна робота (робота з навчальними матеріалами під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Зміст навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Географія антропогенно-змінених ґрунтів. Природне і антропогенне ґрунтоутворення. Класифікація антропогенно-змінених ґрунтів.

Тема 1. Загальні уявлення про чинники та процеси ґрунтоутворення за участі людини.

Тема 2. Види антропогенних впливів.

Тема 3. Географія антропогенно-змінених ґрунтів.

Тема 4. Принципи класифікації антропогенно-змінених і антропогенних ґрунтів.

Змістовий модуль 2. Найбільш поширені види антропогенних ґрунтів, їх сучасне використання.

Тема 5. Антропогенно-змінені ґрунти під трав'яними і лісовими асоціаціями. Ґрунти вирубок і лісосмуг. Антропогенні ґрунти степової і напівпустельної зон.

Тема 6. Техногенні ґрунти. Масштаби і особливості техногенних впливів. Місце техногенних ґрунтів у ґрунтових комбінаціях. Особливості ґрунтового покриву техногенних ландшафтів

Тема 7. Техногенні ґрунти в районах гірничих розробок. Генетичні та екологічні аспекти. Ґрунти в районах видобутку і транспортування нафти і газу. Трансформація ґрунтів. Ґрунти газовидобувних територій.

Тема 8. Рекультивовані ґрунти: географія, властивості, використання, та особливості охорони. Рекультивация ґрунтів та її особливості

Тема 9. Міські ґрунти. Загальна характеристика міських ґрунтів, їхні екологічні функції. Еволюція і трансформація міських ґрунтів.

Тема 10. Урбаноземи м. Одеси та їх властивості.

Перелік основної рекомендованої літератури

1. Медведєв В.В. Новітні властивості антропогенно змінених ґрунтів. Сценарії антропогенної еволюції ґрунтового покриву. Харків, 2017. 162 с.

2. Позняк С.П., Телегуз О.Г. Антропогенні ґрунти. Львів, 2021. 200 с.
https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Pozniak-Telehuz-Antropohenni-grunty_book.pdf.

3. Позняк С.П. Актуальні проблеми ґрунтознавства і географії ґрунтів. Львів. 2017. 272 с.

4. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. Ч. 2. Львів. 2010. 286 с.
(<https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Pozniak-Hruntoznnavstvo2char-book.pdf>)

5. Телегуз О.Г., Кіт М.Г. Техногенні ґрунти трас магістральних трубопроводів. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 184 с.

6. Хохрякова А.І., Михайлюк В.І. Ґрунти міста Одеси: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 146 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання практичних робіт та виконання індивідуальних завдань.

Форми і методи підсумкового контролю: підсумковий контроль – залік.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Рівень знань студента з кожного модуля оцінюється за 100 – бальною шкалою. Наведена таблиця визначає питому вагу оцінки з кожного модуля у загальній оцінці по дисципліні.

Поточний контроль										Контрольна роботи за змістовим модулем 1-2*	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

*Контрольна робота за змістовим модулем здійснюється у формі письмових тестових завдань після завершення вивчення всього навчального матеріалу (змістовних

модулей 1-2). Тестові письмові завдання для модульної контрольної роботи складаються з 20 тестових завдань і відповідають змісту навчального матеріалу навчального курсу. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання студент отримує 1 бал.

Самостійна робота студентів.

Включає роботу з друкованими джерелами (підручниками, навчальними посібниками, нормативними документами), самостійне вивчення питань згідно програмі. Потребує від здобувачів вищої освіти самостійного вивчення, закріплення й поглиблення раніше здобутих і нових знань. Здобувачі вищої освіти повинні опрацювати теми, що заплановані для самостійної роботи:

Контроль СР відбувається у вигляді тестів, контрольних робіт, переліку обов'язкових ситуаційних завдань. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання, які вимагають від студента систематичної самостійної роботи.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: У разі відсутності на контрольному заході, його можна перездати у час планової консультації. Перелік питань до підсумкового контролю міститься у робочій програмі дисципліни, яка розміщена на сайті факультету та у Google Class

Політика щодо академічної доброчесності:

Здобувач вищої освіти та лектор повинні дотримуватися академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf>

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятним у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо).

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: зниження результатів оцінювання поточного та підсумкового контролю; повторне проходження оцінювання; призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо).

Політика щодо відвідування: відвідування лекцій – вільне, практичних занять – обов'язкове; запізнення не бажані. Бали за відвідування занять не нараховуються. Поважною причиною відсутності на заняттях вважається хвороба, що підтверджується довідкою від лікаря (лікарняним листом).

Мобільні пристрої: допускається використання смартфона, планшета або іншого пристрою з доступом до інтернет-мережі під час лекції або практичного заняття у випадках роботи з інформаційними джерелами та їх обговоренням (визначається лектором).

Поведінка в аудиторії: ділова та одночасно творчо-емоційна атмосфера на лекціях та практичних заняттях, під час контрольних заходів – зосереджена, без розмов та відволікань.